

Ekološka pismenost poduzetnika u Hrvatskoj

Rojnić, Helena

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:189831>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

HELENA ROJNIĆ

EKOLOŠKA PISMENOST PODUZETNIKA U HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

HELENA ROJNIĆ

EKOLOŠKA PISMENOST PODUZETNIKA U HRVATSKOJ

Završni rad

JMBAG: 3058-E, redovni student
Studijski smjer: Management i poduzetništvo
Kolegij: Management održivog razvoja
Mentor: doc.dr.sc. Kristina Afrić Rakitovac
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Opća ekonomija

Pula, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Helena Rojnić, kandidatkinja za prvostupnicu poslovne ekonomije, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja za objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranoga rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, rujan.2017.

IZJAVA

O korištenju autorskog djela

Ja, Helena Rojnić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Ekološka pismenost poduzetnika u Hrvatskoj, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, rujan, 2017.

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. SUVREMENI EKOLOŠKI PROBLEMI.....	3
2.1. Uzročnici onečišćenja okoliša.....	4
2.1.1. Antropogeni uzročnici onečišćenja okoliša.....	5
2.1.2. Prirodni uzročnici onečišćenja okoliša.....	7
2.2. Posljedice globalne promjene klime.....	7
3. EKOLOŠKA PISMENOST - PREDUVJET ZA OČUVANJE OKOLIŠA.....	10
3.1. Pojmovno određenje ekološke svijesti.....	10
3.2. Pojmovno određenje i obilježja ekološke pismenosti.....	12
3.3. Uloga obrazovanja u promicanju ekološke pismenosti.....	13
4. EKOLOŠKA PISMENOST U POSLOVNOM SVIJETU.....	16
4.1. Ekološka pismenost kao preduvjet društveno odgovornom poslovanju.....	17
4.2. Društveno odgovorno poslovanje.....	18
4.3. Ekološka pismenost u Hrvatskoj.....	23
4.3.1. Pregled stanja u hrvatskim poduzećima.....	23
4.3.2. Mjerenje ekološke pismenosti kroz Indeks DOP-a.....	24
5. ODABRANI PRIMJERI DOBRE PRAKSE.....	27
5.1. Pliva d.d.....	27
5.1.1. Opća obilježja.....	27
5.1.2. Društveno odgovorno poslovanje.....	30
5.2. Terracycle.....	33
5.2.1. Opća obilježja.....	33
5.2.2. Zaposlenici.....	34
5.3. Grad Pula.....	35
5.3.1. Integrirani sustav upravljanja.....	35
5.3.2. Intervju s ključnim internim dionicima.....	37
6. ZAKLJUČAK.....	41
LITERATURA.....	43
POPIS TABLICA.....	46
SAŽETAK.....	47
SUMMARY.....	48

1. UVOD

Od samog začetka svijeta pa sve do danas, svjedoci smo drastičnih preobrazbi kada promatramo svijet sa poslovno – ekološke perspektive, uzimajući u obzir tehnike i tehnologije, te njihov napredak kroz vrijeme i utjecaj na obje perspektive – posao odnosno rad s jedne strane i okoliš, s druge strane. Većinu promjena gledamo s pozitivne strane jer su sada mnoge stvari jednostavnije i život se uvelike olakšao zbog većeg životnog standarda. No, s druge strane razvoj tehnologije i gradova doveo je do velike nejednakosti u društvu, i za jedan dio svijeta do porasta siromaštva i gladi. Upravo je čovjekova nezainteresiranost i bježanje od problema svijet i dovelo do ovakva stanja koje se jedino zajedničkim snagama može izvući i krenuti na bolje. Briga za okoliš, zdravlje čovjeka i općenito cijelog planeta padaju u drugi plan jer ljudi još uvijek teže samo za profitom i zaradom čime se iskorištava zadnji resurs ovog planet. Razvojem znanosti i tehnologije prirodni su se resursi počeli trošiti na efikasnije načine ali sve značajnije i nepovratnije.

Tema ovog rada je ekološka pismenost poduzetnika u Hrvatskoj kojim će se ukazati na širenje svijesti i upoznavanje ljudi sa ekološkom pismenošću, te njezin pozitivan utjecaj ne samo na pojedinca već i na poduzeće. Poslovati društveno odgovorno samo je jedan korak bliže uspjehu, stoga je ljude potrebno uputiti, potaknuti i osvijestiti da je krajnje vrijeme da se nešto napravi. Sve polazi od znanja i obrazovanja, sagledavanja onih pozitivnih strana koje ekološka pismenost donosi. Budućnost se gradi na znanju i usavršavanju, ispravljanju prethodnih pogrešaka te ustrajnošću da se krene i spasi planet kako bi i buduće generacije mogle koristiti i uživati u svim resursima koje planet zemlja daje. Planet je jedna velika zajednica koja je rođena da se brine i vodi računa za ono što joj zemlja pruža. Potrebno ju je nagraditi jer nam upravo ona daje i omogućava da živimo i budemo ono što jesmo.

Cilj rada je proširiti svijest o društveno odgovornom poslovanju i ukazati na prednosti koje donosi njegova primjena. Važno je ekološki se osvijestiti i donijeti ispravne odluke u vezi načina poslovanja koji nije štetan za okoliš i društvo. Kao primjer navedena su poduzeća Pliva d.d. i Terracycle te Grad Pula koji u svom poslovanju

teže doprinositi okolišu, kupcima i zaposlenicima. Rad se pored uvoda i zaključka sastoji od 4 poglavlja.

Drugo poglavlje govori o ekološkim problemima, antropogenim i prirodnim uzročnicima koji su doveli svijet do klimatskih promjena. Globalne posljedice na okoliš sve su veće i češće, a odnos čovjeka i okoliša ne dovodi do poboljšanja i napretka. Život na Zemlji postaje sve teži jer prirodna bogatstva u kojima smo prije nekoliko godina nesmetano uživali sada polako nestaju.

U trećem poglavlju posvetit ćemo se ekološkoj pismenosti kao preduvjet za očuvanje okoliša, kako je i u kojim segmentima primjeniti, koliko su ljudi s njom upoznati te koje koristi i poboljšanja u samom radu ona donosi. Ovaj dio je najvažniji i potrebno mu je posvetiti najviše vremena kako bi se detaljno opisalo da spas donosi upravo ekološka pismenost. Svijest ljudi o ekologiji i ekološkoj pismenosti predstavlja veliki potencijal za budućnost. Možda je upravo ona ključ uspjeha da se krene na bolje. Stoga je proučavanje ekoloških tema i osvješćivanje ljudi nezaobilazan čimbenik održivog razvoja.

Četvrto poglavlje vodi nas kroz društveno odgovorno poslovanje i prednosti koje proizlaze iz njegove primjene. Ovdje ćemo saznati koje su koristi od društveno odgovornog poslovanja, koliko poduzetnici uče o ekologiji i održivosti i kako je primjenjuju. U nastavku četvrtog poglavlja opisan je Indeks DOP-a koji ocjenjuje i nagrađuje najbolja poduzeća.

Peto poglavlje odnosi se na koncepciju društvenog odgovornog poslovanja i donosi primjer ekološke pismenosti na poduzeću Pliva d.d., Terracycle i Gradu Pula. Tu će se vidjeti brojne prednosti, kolike su uštede, i kako poduzeće koje posluje društveno odgovorno može doprinijeti okolišu, kupcima i svojim zaposlenicima.

Pri izradi završnog rada korištene su sljedeće metode: deskriptivna metoda koja uključuje studij dokumentacije.

2. SUVREMENI EKOLOŠKI PROBLEMI

Ekološki se problemi mogu definirati kao promjene u prirodi, odnosno okolišu do kojih je došlo zbog ljudskog nemara i aktivnosti. Okoliš je riječ koja nikad nije bila shvaćana ozbiljno jer mnogo ljudi još uvijek misli da ekolozi i znanstvenici samo plaše ljude kada govore o rastućim ekološkim problemima. A. Toffler je razmatrajući ekološke probleme i probleme razvoja u knjizi *Granice krize* napisao: "Živimo u šizofreničnoj ekonomiji, u privredi koja je izgubila kontakt sa stvarnošću". To objašnjava da je čovjeku priroda postala objekt koji treba iskoristiti, a čovjek je gospodar nad planetom. Ekološki su problemi uočeni u njihovoj kriznoj fazi tek kada se spoznalo negativno povratno djelovanje ekološkog sustava na socijalni sustav. Kriza počinje kad povećanje aktivnosti preskoči mogućnosti nekog sustava.

Edgar Gartner smatra da ekološka kriza ima tri stupnja:

1. ekološki problemi
2. ugrožavanje ekološkog sustava
3. ekološka katastrofa.¹

Po njemu je onečišćenost i ugroženost ekološkog sustava takva da će ga pratiti izumiranje brojnih biljnih i životinjskih vrsta.

Brojne katastrofe koje pogađaju planet Zemlju mogu biti samo jače i češće. Život se na Zemlji svake godine mijenja, kako po broju stanovnika tako i po ostalim za život interesantnim segmentima. Tako je npr. svake godine manje oko 3,5 milijuna hektara obradivih površina, oko 11 milijuna hektara šuma, a oko 6 milijuna hektara pustinja više. Oko 5 milijardi tona otrovnih kemikalija se godišnje ispušta u životnu sredinu te oko 30 milijardi tona ugljičnog dioksida.²

Zbog toga se postavljaju pitanja: održivog razvoja, rizika zagađenja okoliša i njegova očuvanja, troškova i kontrole onečišćenja, te neophodno potrebne edukacije? Ovo su problemi koje imamo i neće jednostavno nestati. Moramo stati na noge i čvrsto odlučiti što želimo za sebe i svoju djecu. Globalni ekološki problemi zahtijevaju globalnu akciju, akciju na razini cijelog svijeta.³

¹ Črnjar, M., Črnjar, K.: *Menadžment održiva razvoja*, Glosa, Rijeka, 2009., str. 61

² Udovičić B.; *Čovjek i okoliš*, Kigen d.o.o., Zagreb 2009., str. 95-98

³ Ibidem

Povijesno gledano, čovjek je bio zauzet i ponesen tehnološkim uspjesima te povećanjem osobnog i društvenog standarda, tako da je kroz jedan vremenski period zaboravio, ili bolje rečeno, zanemario utjecaj na okoliš.

Međutim zabrinjavajuće je to da veliki svjetski zagađivači ne brinu i zapravo ne čine ništa da bi smanjili štetan utjecaj koji šire. Podaci istraživanja organizacije Pew Research Centar otkrivaju kako čak 75% ispitanika u Latinskoj Americi smatra da su klimatske promjene vrlo ozbiljan problem, dok takav stav u SAD-u ima samo 45% ispitanika, zemlji koja je druga u svijetu po CO₂ u atmosferi. Dok samo 15% Kineza koji su najveći zagađivači smatraju da su klimatske promjene vrlo ozbiljan problem. Što je nacija veći zagađivač to su njezini stanovnici manje svjesni opasnosti koju šire. Možda su svjesni da bi smanjenje zagađenja ekologije dovelo do smanjenje njihove ekonomije, pa zbog toga i dalje pri proizvodnji koriste štetne kemikalije, pesticide, neobnovljive izvore energije, sve s razlogom veće produktivnosti. No promjene su nužne i možda s vremenom i te države krenu boljim putem i učine nešto da smanje zagađenje koje nastaje u njihovim gradovima.⁴

2.1. Uzročnici onečišćenja okoliša

Negativan utjecaj ljudi na okoliš je tako velik da se rijetke pozitivne promjene i akcije ne primijete. Svjesni smo da čovjek danas apsolutno dominira u ekosferi. Promjene na našoj planeti koje su se prije događale odnosno odvijale milijunima godina, danas se događaju unutar stoljeća ili čak unutar desetljeća. Danas ne postoji ni jedan ekosustav koji nije u većoj ili manjoj mjeri promijenjen ili na kojeg čovjek nije utjecao svojim djelatnostima. Masovno se koristi i iskorištava sve što zemlja pruža, bez ikakve brige za buduće generacije.

⁴ Marjanović, D(2016.); Klimatske promjene i ekonomija: Ključna pitanja našeg doba
<http://www.advance.hr/vijesti/klimatske-promjene-i-ekonomija-kljucna-pitanja-naseg-doba/>
(pristupljeno: 18.05.2017.)

2.1.1. Antropogeni uzročnici onečišćenja okoliša

Tehničko-tehnološki rast, temeljen na snažnom razvoju znanosti, stalno ubrzava rast produktivnosti, pridonosi stalnom povećavanju proizvodnje, a time i sve većem iscrpljivanju prirodnih resursa. U takvom globalno-ekonomskom rastu zaboravilo se na utjecaj moderne tehnologije na zdravlje ljudi i okoliša.

1. Nagli rast stanovništva i urbanizacije

Stanovništvo svijeta početkom je stoljeća brojalo 1,6 milijardi ljudi, danas je ono poraslo na 6,67 milijardi ljudi, a prognozira se da će do 2050.godine na Zemlji živjeti oko 9,2 milijardi ljudi. Pritisak na okoliš je toliko velik, što govori činjenica da se početkom 20.stoljeća nije ni govorilo o ekološkim problemima, a danas se govori o ekološkoj krizi globalnih razmjera. Razvojem urbanizacije, 70-80% stanovništva naseljeno je u urbanim sredinama, a u budućnosti se predviđa nastavak širenja gradova i to do zastrašujućih dimenzija, čime će se dodatno izmijeniti izgled okoliša.

2. Industrijska i tehnološka revolucija

Industrija je veliki potrošač energije i sirovina, što uzrokuje globalno, regionalno i lokalno onečišćenje. Onečišćuje se okoliš, voda, zrak i tlo, te se ugrožava zdravlje ljudi. Izazov za sve države predstavlja pokretanje preobrazbe na sigurnije energetske sustave s manjim udjelom ugljika, bez da se potkopa gospodarski i društveni razvoj.

3. Ubrzani razvoj prometa i prometne infrastrukture

Negativan utjecaj prometa na okoliš očituje se u stalnom povećanju emisija štetnih tvari u zrak, što je posljedica stalnog porasta broja vozila i nesreća pri prijevozu. Predviđa se da će u razdoblju od 1995. do 2020.godine emisija CO₂ iz prometa porasti za oko 83%. Oceani su postali najveći i najučinkovitiji prijevozni putevi, posebice za prijevoz nafte čime se povećava opasnost za onečišćenje mora.⁵

4. Velike količine svih vrsta otpada

Otpad je jedan od najvećih onečišćivanja okoliša, koji ugrožava kvalitetu života ljudi i drugih bića. Neadekvatnim se odlaganjem utječe na sastav tla, otpušta se ugljični dioksid i metan u zrak, kemikalije i pesticidi u tlo i podzemne vode.

⁵Črnjar, M., Črnjar, K., op. cit.,str.16-36

Ukupna količina otpada u Zemljama EU iznosi oko 1,3 milijarde tona godišnje, od čega je 40 milijuna tona opasnog.

5. Tehnološki razvoj poljoprivrede

Ukupni se poljoprivredni output danas približno utrostručio u odnosu na 1961. godinu, odnosno rastao je 2,3% godišnje. Rastuće potrebe za hranom morale se zadovoljavati uglavnom povećanjem produktivnosti, kroz primjenu umjetnih gnojiva i pesticida jer je veći dio najboljeg svjetskog tla za proizvodnju hrane već u upotrebi. Zbog proizvodnje hrane uništavaju se šume i ravnice što dovodi u opasnost funkcioniranje čitavog ekološkog sustava, a poljoprivredne se površine prenamjenjuju.

6. Razvoj masovnog turizma

Turizam je po svojim značajkama „sasvim nova prostorno-socioekonomska pojava 20. stoljeća“ i veliki je korisnik prostora, a posebice ovisi o kakvoći prostora i okoliša.

Pritisci turizma na okoliš očiti su u ovim segmentima:

- iscrpljivanje prirodnih resursa
- oštećivanje prirodne i kulturne baštine
- nekontrolirana izgradnja kuća za odmor
- neodgovarajuće zbrinjavanje komunalnog i drugog otpada
- povećano onečišćenje zraka zbog povećanja prometa
- stvaranje monokulture i napuštanje tradicionalnih djelatnosti (poljoprivreda, ribarstvo)

Prijeko je potrebno da se turizam razvija kao „ekološki, ekonomski i socio-kulturološki održivi turizam.“⁶

⁶ Ibidem, str. 36-44

2.1.2. Prirodni uzročnici onečišćenja okoliša

Prirodni uzročnici onečišćenja okoliša dio su evolucije našeg planeta, remete i uništavaju okoliš, no ljudskom aktivnošću oni prerastaju u elementarne nepogode. To su pojave prisutne kao: erozija tla, poplave, požari, vulkanske erupcije, požari, suše i vjetrovi.

Povijest dokazuje da su klimatske promjene najčešće izazvane evolutivnim promjenama na Zemlji ili velikim prirodnim katastrofama, a u posljednjim desetljećima aktivnošću čovjeka. Klima je potpuno izmijenjena, čemu svjedoče brojne posljedice koje ostavljaju traga na okoliš. U nastavku su navedene promjene nastale na Zemlji pod utjecajem čovjeka i njegovog iskorištavanja resursa.

2.2. Posljedice globalne promjene klime

Uloga klime u oblikovanju ljudske povijesti vrlo je složena, a povjesničari joj često pripisuju odlučujuću ulogu u razvoju ljudske svijesti. Porast globalne temperature (efekt staklenika) je primjer ekološkog problema svjetskog razmjera. Pretpostavlja se da bi u idućih 100 godina povećanje temperature Zemlje moglo iznositi 1,5 do 3 stupnjeva. Globalni trendovi, kao što je problem rasta stanovništva, nedostatak hrane i vode, smanjenje obradivog zemljišta, onečišćenje zraka, vode i tla te povećanje opće potrošnje resursa po glavi stanovnika, ukazuju da je ekonomsko-ekološka budućnost našeg planeta neizvjesna.⁷

Posljedice globalne klimatske promjene će tijekom idućeg stoljeća uzrokovati zastrašujuće klimatske katastrofe od kojih su neke već na djelu. Te se promjene očituju u sljedećem:

1. **Kisele kiše** - kisele kiše su posljedica zagađenja zraka. Izgaranjem ugljena, nafte i benzina, oslobađa se plin koji sadrži plinove sumporov i dušikov dioksid. Ti se plinovi dižu u atmosferu i stvaraju razrijeđene kiseline, koje potom padaju na zemlju zajedno s kišom. Plinova je sve više i štetno djeluju na biljke, životinje, usjeve i građevine, uništava ribe i drveće.

⁷ Ibidem, str. 69

2. **Staklenički plinovi** - plinovi poput ugljikovog dioksida, metana, dušikovog oksida i fluoriranih plinova povećavaju se pod utjecajem ljudskih aktivnosti. Uzroci povećanja emisije su: izgaranje ugljena, nafte i plina, krčenje šuma, korištenje gnojiva, uzgoj stoke.
3. **Topljenje ledenjaka, leda i snijega** – jedna od nevidljivih posljedica klimatskih promjena. Snježne površine sustavno se smanjuju i to za oko 10% u odnosu na 60-te godine prošloga stoljeća. Ledeni pokrivači na Grenlandu i Anktartici zajedno sadržavaju dovoljno vode da podignu razinu mora za 70 metara. Time su vidljivo ugrožena sva biološka staništa polarnih medvjeda i tuljana, a podizanje razine mora prijetnja je sagrađenim objektima uz obalu.
4. **Voda** - zagađuje se emisijom štetnih plinova i tvari industrijske proizvodnje u velika vodena tijela poput mora, rijeka, jezera te u podzemne vode.⁸
5. **Tlo** - tlo gubi na svom prirodnom sastavu i njegovo zagađenje povećava se ulaskom štetnih tvari u podzemne spremnike vode, primjenom pesticida, odlaganjem otpada, nafte ili goriva u tlo.
6. **Zrak** - zagađenjem zraka smatra se ispuštanje tvari i plinova koji imaju štetni utjecaj po zdravlje i okoliš u atmosferu. Najopasniji plinovi koji zagađuju zrak su: ugljični dioksid i monoksid, dušikovi i sumporovi oksidi, lakohlapljive organske tvari, raspršene čestice. Izvori zagađenja najvećim dijelom dolaze kao posljedica ljudskih aktivnosti, a ljudske aktivnosti ne mogu se odvojiti od poslovnih odnosno korporativnih aktivnosti.
7. **Iskorištavanje neobnovljivih izvora energije** - količina im je ograničena i zagađuju okoliš. Sagorijevanjem fosilnih goriva oslobađa se ugljikov dioksid koji je staklenički plin. Najvjerojatnije je zbog toga došlo do porasta globalne temperature. Fosilna goriva su nafta, ugljen, prirodni plin, nuklearna energija.

⁸EC(2017.)Posljedice klimatskih promjena, klimatska politika; dostupno na https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr (pristupljeno: 22.05.2017.)

8. Krčenje šuma - Vršiti se neprestana deforestacija⁹ u svim dijelovima svijeta, potrebno je zaustaviti ovaj proces i zasaditi nove šume budući da imaju prirodnu sposobnost preuzimanja ugljičnog dioksida iz atmosfere.

9. Utjecaj na gospodarske aktivnosti

Poljoprivreda je jako osjetljiva na klimatske promjene. Katastrofalne vremenske nepogode donose velike gubitke u poljoprivredi. Oko 75% najsiromašnijeg stanovništva u svijetu, živi u ruralnom području i oslanjaju se na poljoprivredu. Učestalost oluja, poplava i suša utječe na financijski i osiguravateljski sektor putem količine novca isplaćenog kao nadoknada za te nepogode.

Najosnovniji uzroci takvih globalnih ili regionalnih promjena koje opterećuju i mijenjaju životni okoliš, mogu se pojednostavljeno opisati i sljedećom jednačinom:

Opterećenje okoliša = visina populacije x životni standard x tehnologija¹⁰

Što je veća napućenost, što je viši životni standard i što je veća potrošnja sirovina i energije u proizvodnom procesu, to je veća opterećenost životnog okoliša. Stoga je vrlo važno odnekud započeti kako bi se ove nepogode zaustavile. Potrebno je raditi, živjeti i proizvoditi kako bi se utjecaj na okoliš smanjio. Početak je u ekološkoj pismenosti koju je potrebno proširiti diljem svijeta, kako bi što veći broj ljudi a time i poduzetnika pristao i prihvatio ekološki prihvatljivo poslovanje.¹¹

⁹ Uklanjanje šume kako bi se šuma i šumsko zemljište prenamijenili u druge svrhe, ponajviše u poljoprivredne svrhe ili za gradnju cesta

¹⁰ Glavač, V.,: Uvod u globalnu ekologiju, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb,2001.,str.56

¹¹ Ibidem

3. EKOLOŠKA PISMENOST - PREDUVJET ZA OČUVANJE OKOLIŠA

Ako pismenost shvatimo kao nešto što je nužno za bilo kakvo daljnje napredovanje u nekome društvu, tada izazovi globalizacije, sve brže promjene u gospodarstvu i društvu te pojava novih tehnologija, ukazuju da vještina čitanja i pisanja nije dovoljna. Prirodu ne valja uzimati „zdravo za gotovo“, već ju moramo znati čuvati i poštovati. Upravo tu se javlja potreba za sve većom ekološkom svijesti kod ljudi, koja je temelj za učenje eko pismenosti.

3.1. Pojmovno određenje ekološke svijesti

Ekološka svijest u najširem smislu je samosvijest o djelovanju u prirodi i oblikovanju okoliša radi vlastite prilagodbe sa što manjim negativnim posljedicama za život. Ekološka svijest sadrži nekoliko dimenzija: znanje (objektivna, iskustvena i znanstvena u okolišu), emocije (osjećaje za živi i neživi svijet), spremnost (za zaštitu prirode) i etičnost (sustav vrijednosti), (Cifrić 2012.).

Ekološka svijest podrazumijeva spoznaju o ugroženosti prirodnih osnova za život ljudi, uzrokovana djelovanjem ljudi samih, uz spremnost na otklanjanje opasnosti.

Javlja se istodobno s industrijskim razvitkom, s težnjom usklađivanja industrijskog razvitka s mogućnostima okoliša.¹²

Do 60-ih godina 20.stoljeća, ekološka svijest gotovo i nije postojala. Na svršetku 20.stoljeća ekološka kriza je potakla razvijanje i jačanje ekološke svijesti. Posljedice toga su brojne ljudske aktivnosti u zaštiti okoliša. Usprkos tomu, razvoj ekološke svijesti relativno je malo učinio za zaštitu globalnog okoliša. Još uvijek postoji veliki raskorak između ekološke svijesti i ekološkog ponašanja.

Ekološka svijest obuhvaća:

- doživljaj prirode i svijeta da nas se priroda tiče
- ekološko znanje
- ekološko usmjeren sustav vrijednosti
- namjera da se ponašamo prihvatljivo za okoliš.¹³

¹² Črnjar M., Črnjar K.:Menadžment održiva razvoja,Glosa,Rijeka(2009.),str.47

¹³ Ibidem

Neki od postupaka širenja ekološke svijesti sasvim sigurno su:

- odgoj od djetinjstva za brigu o okolišu
- jasno oblikovanje skupa dužnosti koje svi imamo prema okolišu
- ukazivanje na ekološke katastrofe koje će se dogoditi ukoliko se ne osvijestimo i počnemo djelovati
- raspitivanje o porijeklu proizvoda koje koristimo.¹⁴

Nužno je utjecati na podizanje razine ekološke svijesti cjelokupnog stanovništva na način da se:

- izrazi društvena svijest o odgovornosti poduzeća za učinke u okolišu
- prepozna povezanost ulaganja u zaštitu okoliša i uspješnog poslovanja

Uočeno je:

- nedovoljno poznavanje relevantnih poslovnih koncepcija
- nesustavan pristup upravljanju okolišem i prevlast reaktivnog ili pasivnog pristupa problematici zaštite okoliša

Ukazuje se na:

- potrebu uvođenja sustavnog odgoja i obrazovanja za održivi razvitak na svim obrazovnim razinama
- povećanja informiranosti uz pomoć medija o načinima očuvanja okoliša.¹⁵

Globalni ekološki problemi ne mogu se riješiti ako se dovoljno ne razvija ekološka svijest. Moramo naučiti živjeti u skladu s prirodom i svime što nam ona daje, a ne ponašati se kao njeni potpuni vladari. Razvoj ekološke svijesti, tj. saznanje o ugroženosti ravnoteže u prirodnoj sredini i o utjecaju tog narušavanja na položaj i egzistenciju čovjeka, ukazuje na potrebu daljnjeg obrazovanja novih ljudi za novo vrijeme. Pri tome ekološku svijest ne čine samo saznanja o odnosu prirode i društva, o narušavanju ekološke ravnoteže i potrebi zaštite ekološke sredine nego i savjest i spremnost pojedinaca da se angažiraju u zaštiti i ekološki opravdano odnose prema životnoj zajednici u kojoj žive.

¹⁴ Jalšenjak B., Krkač K., Poslovna etika, korporacijska društvena odgovornost i održivost, Zagreb 2016, str. 286 (pristupljeno: 1.06.2017.)

¹⁵ Mindum, K. (2015.); Ekološka osviještenost, Zagreb, dostupno na: www.rsrh.hr/pdf/razvojplus/okruglistolovi/ekoloskaosvijestenost.pdf (pristupljeno: 06.06.2017.)

Najveća prepreka za održivi razvoj jest neznanje i nedovoljna razina pismenosti.

U nastavku su obrađeni pojmovi i obilježja ekološke pismenosti i obrazovanja koji poprimaju sve veću važnost u stvaranju održivog i ekološki prihvatljivog poslovanja.

3.2. Pojmovno određenje i obilježja ekološke pismenosti

Ekološka pismenost je pojam koji je razvio fizičar Fritjof Capra sa svojim suradnicima iz Centra za eko-pismenost u Berkeleyu, Kalifornija. Po njima ekološka pismenost označava „*razumijevanje razvoja i funkcioniranja ekoloških sustava koji podržavaju mrežu života*“. Mogli bismo reći i kako je „eko-pismenost sposobnost shvaćanja osnovnih principa ekologije i življenje u skladu s njima“. Bez razumijevanja kako djeluju, od čega se sastoje i kakva je kvaliteta i dinamika odnosa unutar ekoloških sustava koji čine mrežu života, ne možemo ostvariti eko-pismenost. Dakle ekološki pismena osoba mora imati znanje i volju za razumijevanjem međuovisnosti čovjeka i prirode ali i sposobnost rješavanja problema zaštite okoliša.¹⁶ Capra (2005), jedan od osnivača koncepta ekološke pismenosti, definira ju kao „sposobnost sustava mišljenja, alternativu zapadnjačkoj znanstvenoj metodi proučavanja materije“. To je sposobnost razumijevanja prirodnih sustava, koji čine mogućim život na zemlji, principa organiziranja ekosustava, korištenje tih znanja za stvaranje održivog sustava.¹⁷ Ekološka pismenost kako je definiraju C.E. Roth i J.F. Disinger određuje se kao „sposobnost uvida i procjene relativnog stanja okoliša i poduzimanje odgovarajućih mjera i akcija radi njezina očuvanja, obnove i poboljšanja.

Ekološka pismenost u širem je smislu poznavanje osnovnih kodova u komunikaciji između čovjeka i prirode. Danas se postavlja zahtjev za globalnom ekološkom pismenošću, tj. za razumijevanjem funkcioniranja globalnoga Zemljinog ekosustava i načela odnosa prema njemu.

Najveće onečišćenje okoliša čovjek danas radi u proizvodnji, transportu i skladištenju hrane. Industrija je danas jako razvijena, proizvodi se puno a malo se brine za način na koji se odlažu otpadne stvari.¹⁸ Naime po posljedicama u okolišu (o kojima se

¹⁶ Šimleša, D(2016.): „Eko - pismenost, obrazovanje za održivi razvoj“; Dostupno na www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/eko-pismenost_D_Simlesa_sazetak.doc (pristupljeno 30.05.2017)

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Ibidem

toliko govori) rekli bismo da je moderno društvo ekološki nepismeno, a u teoriji i po tehničko-tehnološkim mjerama rekli bismo da je ekološki pismeno.

Stotinjak godina unazad, naši djedovi iako su bili nepismeni, njihova je eko pismenost bila mnogo bolja nego naša danas. Znali su poštovati i živjeti u skladu s prirodom. Danas je situacija mnogo drugačija. Današnje generacije imaju toliko mogućnosti, informacija i načina da razumiju prirodu i učine nešto za nju.

Pojam pismenosti mijenja se kroz godine, kao što se mijenja u skladu s društvenim i tehnološkim promjenama. Ekološka pismenost prepoznaje ekološke krize i nastoji ih riješiti u skladu s prirodom.¹⁹

3.3. Uloga obrazovanja u promicanju ekološke pismenosti

Pojam pismenosti mijenja se u skladu sa društvenim, tehnološkim i znanstvenim promjenama. To je sposobnost razumijevanja prirodnih sustava koji omogućavaju život na Zemlji, principa organiziranja tih ekosustava, korištenje znanja za stvaranje održivog razvoja. Danas se mnogo očekuje od obrazovanja i škole. Naime, s kulturnom modernizacijom škola nije povećala svoju autonomiju pa i nadalje ostaje instrument modernizacije društva. S druge strane i sama škola je u krizi, pa su katkad upitna očekivanja njezine efikasnosti u ekološkoj edukaciji.

Ekološki pismena osoba mora:

- imati znanje i volju za razumijevanjem međuovisnosti između čovjeka i prirode
- imati praktičnu sposobnost rješavanja problema zaštite okoliša
- posjedovati osnovna znanja ih područja znanosti i tehnologije
- biti svjesna postojanja ekološke i socijalne krize
- stalno učiti nove stvari i napredovati
- pratiti i na vrijeme uočavati promjene u poduzeću i okolišu.²⁰

¹⁹ Ibidem

²⁰ Jukić R. (2011): Ekološko pitanje kao odgojno-obrazovna potreba; Soc. ekol. Zagreb, Vol. 20, Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/111893>, (pristupljeno 06.06.2017)

Ekološko obrazovanje treba usmjeriti na rješavanje problema, uočavanje uzroka, razvijanje vještina planiranja i timskog rada, kreativnosti, razvijanje umijeća pronalaženja informacija, socijalnih i komunikacijskih vještina. Edukacija ne smije biti konformistička, intelektualna ili tehnička dresura, nego navika kojom bi se razmislilo i prihvatilo ono što je dobro, jer čovjek je biće koje mora neprestano učiti.

Proučavanje ekoloških tema neophodan je čimbenik ekološkog razvoja, a primjena stečenih spoznaja utječe na mnoga područja svakodnevnog života. U današnjem svijetu, ekološki odgoj i obrazovanje imaju ključnu ulogu u razvitku ekološke misli i održivosti ekonomije nekog društva, ali i društva u cijelosti.²¹

Bez ekološke pismenosti i obrazovanja ne možemo shvatiti ukupnu važnost bogatstva ekoloških sustava i jednako tako nismo sposobni stvarati održive sustave. Da bi se moglo od čovjeka očekivati i zahtijevati ekološko ponašanje potrebno ga je prije obrazovati, što se može jedino uvođenjem ekoloških sadržaja u sve obrazovne sustave.

Važan zadatak obitelji, ali i vrtića i škola te povezanih institucija, jest razvijanje zdravog odnosa prema prirodi. Ako djeca doživljavaju Zemlju kao svoju kuću o kojoj se trebaju brinuti, bit će im jasnije na koje je sve načine mogu zaštititi. Jedan od univerzalnih principa koje je uveo UNESCO jest razvijanje senzibiliteta za zaštitu prirode, te razvijanje ekološke svijesti, ekološke pismenosti i vrijednosnih orijentacija zaštite prirode. Otuđenost čovjeka od prirodnog življenja dovelo je do nehumanog odnosa prema prirodi i okolini. Zato je nužno o problemima govoriti u kontaktu s pojavama. Ovo je važno iz razloga što sve počinje od djeteta – od naših osnovnih saznanja o životu, svijetu i ljudima. Saznanja u koja treba ugraditi brigu o okolišu, koja će biti vodilja i za odgoj budućih generacija, ali i prije svega vodilja za ekološku pismenost poduzeća, o čemu govori ovaj rad.²²

²¹ Ibidem, str. 5

²² Jukić R. (2011): Ekološko pitanje kao odgojno-obrazovna potreba; Soc. ekol. Zagreb, Vol. 20, Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/111893>, (pristupljeno: 06.09.2017.)

Za opstanak našeg planeta nužno je riješiti probleme vezane za ekološki odgoj i obrazovanje za zaštitu prirode. Obrazovne ustanove (škole) u svom radu imaju odgovorno mjesto kao i mediji.

Tri cilja ekološkog odgoja i obrazovanja u školi na svim razinama obrazovanja:

1. omogućiti učenicima objašnjenja(rasprave) prirodnog, socijalnog i izgrađenog okoliša
2. poduprijeti sposobnosti učenika za rješavanje problema u kompleksnim sustavima
3. osposobiti učenike da sudjeluju u političkom životu, a osobito na komunalnoj razini²³

Živimo u vrijeme kada su obrazovanje i edukacija postali nezaobilazan dio svakog čovjeka. Bez obrazovanja i znanja nema promjena, postignuća a ni uspjeha. Potrebno je obrazovati mlado stanovništvo, koje će svoje znanje uložiti u sigurnu i održivu budućnost.

²³ Cifrić,I.;Ekološka pismenost između kulturne tradicije i ekološke svakodnevice, soc.ekol. Zagreb(1996.)
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/> (pristupljeno:07.09.2017.)

4. EKOLOŠKA PISMENOST U POSLOVNOM SVIJETU

Poduzetništvo danas predstavlja osnovnu pokretačku snagu gospodarstva. Želja svih poduzetnika je stvaranje što većeg profita i zadovoljenja rastućih potreba ljudi širom svijeta. Poslovanje utječe na sve oblike života i procesa na Zemlji. To je neizostavan proces koji se manifestira kao ekološki problem koji prožima sve sfere života. Zagađenje voda i zraka, uništavanje šuma, klimatske promjene, nestašica resursa opomena su da dosadašnji načini poslovanja i nisu bili baš najbolji. Ono što se može već danas uraditi jest da svako poduzeće i organizacija preispitaju sebe i svoje poslovanje, krenu prema poboljšanjima i ekološki odgovornijim poslovanjem, educiraju sebe i svoje zaposlenike kako bi u konačnici pomogli sebi i prirodi. Možda se čini mali, ali ovo je vrlo nužan i veliki korak svih poduzetnika koji doprinosi zdravlju njegovog poduzeća i zdravlju našeg planeta.

U nastojanju da postignu što bolje poslovne rezultate, većina se poduzetnika suočava s rastućim troškovima, snažnom i brojnom konkurencijom, društvenim i ekološki pitanjima. Većina poslovnih lidera diljem svijeta a i Hrvatske otkrilo je da je moguće suočiti se s problemima i učiniti svijet „boljim mjestom za život“ upravo edukacijom i primjenom poslovne i ekološke etike te koncepta održivog razvoja.

Kako očuvati ekološku pismenost u poduzeću i stalno je razvijati, pitanje je brojnih poduzetnika. Najvažnije je shvatiti i biti svjestan da je potrebno raditi u skladu s okolišem i ne narušavati ga. Zatim je potrebno stalno učiti i pratiti promjene u okolišu. Uključiti sve zaposlenike, educirati ih kako bi svi zajedno zajedničkim naporima ekološki poslovali i očuvali prirodu. Priroda nam omogućava da živimo, razvijamo se, radimo i zarađujemo. Zašto je ne bismo poštovali i zauzvrat ju čuvali.

Prema Hosle-u (1996)²⁴, stoljeće u kojem živimo vidi kao stoljeće u kojem čovjek mora izgraditi svoje dostojanstvo, a škole i sveučilišta moraju preuzeti ulogu prenošenja informacija i spoznaja koje se odnose na čovjekove osnovne dužnosti spram prirode. Isti autor ističe kako stojimo na pragu nove moralno-političke paradigme - ekološke paradigme, koja će morati nadomjestiti paradigmu

²⁴ Jukić R. (2011): Ekološko pitanje kao odgojno-obrazovna potreba; Socijalna ekologija Zagreb, Vol. 20, Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/111893>, (pristupljeno 08.06.2017.)

gospodarstva; odnosno kvalitativna politika bit će ona koja bude čuvala prirodne zalihe našeg svijeta, a ne više ona koja omogućuje stalan rast gospodarstva.

Ako osoba, poduzetnik želi biti društveno odgovoran u svom poslovanju, svakako mora biti ekološki pismen. Mora poslovati u skladu s prirodom i znati ju očuvati. Nastavak poglavlja upravo i govori o tome, o skladu i povezanosti ekološke pismenosti i društveno odgovornog poslovanja.

4.1. Ekološka pismenost kao preduvjet društveno odgovornom poslovanju

Društveno odgovorno poslovanje (DOP), u suštini, predstavlja svijest o novom položaju i značaju koje kompanije imaju u suvremenom, globalnom društvu i odgovornosti koja iz njih proizlazi. To je zapravo proces u kome kompanije usklađuju svoje odnose sa najraznovrsnijim društvenim akterima koji mogu, iako ne moraju, imati utjecaja na njihovo poslovanje. Osobi koja u sebi ima ugrađene ekološke temelje, društveno odgovorno poslovanje predstavlja joj izazov za sudjelovanje u uzbudljivim i inovativnim procesima. Zašto je društveno odgovorno poslovanje tako važna tema? Pomaže u smanjenju troškova; potrošnje energije i otpada; pomaže istaknuti i razlikovati neku tvrtku među ostalima; potiče stvaranje inovativnih proizvoda i poslovnih procesa; otvaranje novih tržišta; pomaže privući i zadržati najbolje zaposlenike; poboljšati sliku neke tvrtke kod dioničara i javnosti; smanjiti pravne rizike i troškove osiguranja; te konačno, osigurati bolju kvalitetu života. Dugoročno, društveno odgovorno poslovanje donosi vjernost brandu, te stoga i profitabilnost.

4.2. Društveno odgovorno poslovanje

Poduzeća koja aktivno sudjeluju u rješavanju ekoloških, društvenih i etičkih problema smatraju se društveno odgovornim poduzećima. Društveno odgovorno poslovanje predstavlja koncept po kome gospodarski subjekti koji ga usvajaju i dobrovoljno nadilaze svoju primarnu funkciju stjecanja i raspodjele profita, ostvaruju pozitivan utjecaj na svoje radno, društveno i prirodno okruženje. Poduzeće na dobrovoljnoj bazi odlučuje doprinositi boljem društvu i čistijem okolišu u interakciji s ostalim dionicima²⁵. Stvaranje ekološki i društveno odgovornijeg poduzeća može se promatrati kao kontinuirani proces učenja i prilagođavanja. Vlasnici poduzeća stječu informacije o tome kako su druga poduzeća izmijenila svoje poslovanje i rade na promjenama vlastitog poslovanja.

Poduzeće koje želi poslovati društveno odgovorno mora promijeniti način na koji posluje, vrši nabavu, proizvodi i pruža usluge - tako da ima pozitivan utjecaj na okoliš. Biti društveno odgovorno poduzeće podrazumijeva pomak od zadovoljenja minimalnih standarda i zakonskih propisa. Ono sada teži nečemu više, nečemu što neće ugrožavati njega kao poduzeće ni okolinu. Mora biti svjesno uporabe prirodnih resursa i poduzimanju aktivnosti koje će reducirati potrošnju materijala, poticati reduciranje otpada i recikliranje.²⁶

Investiranje u tehnologije koje nisu opasne po okoliš može doprinijeti kompetitivnosti poduzeća. U socijalnoj sferi, ulaganje u obrazovanje, edukaciju, radne uvjete te usvajanje dobrih odnosa sa zaposlenicima također može doprinijeti produktivnosti.

Od trenutka kada započne proces, poduzeće bilježi rezultate i poboljšanja u vezi troškova, povećanje energetske učinkovitosti, smanjenje potrošnje vode i sirovina, reduciranje količine otpada, bolji radni odnos za zaposlenicima, povećano povjerenje svojih klijenata i kupaca.

²⁵ Dionici (engl. stakeholders) – pojedinci, zajednice, organizacije koje utječu ili na njih utječu aktivnosti poduzeća. Mogu biti interni (npr.zaposlenici) ili eksterni (npr.potrošači, dobavljači, dioničari, lokalne zajednice).

²⁶ Todorović, S. M.,: Ekološko i profitabilno poslovanje malih poduzetnika, ECORURAL NET Osijek (2012.), str. 17

Prema Michaelu Porteru i Charlesu Handy-u, održivo poslovanje može se promatrati kao kontinuum na pravcu kojem su krajnje točke „činiti dobro radi profita“ i „ostvarivati profit da bi činio dobro“.²⁷

Briga o okolišu i prirodi postaje globalni problem i traži uključenje svih dionika kako bi se zajedničkim snagama radilo na poboljšanju i napretku. Zbog toga se u poduzećima sve više javlja potreba i za ekološkim menadžmentom koji ima zadaću postaviti i pratiti ciljeve poduzeća glede zaštite okoliša, pratiti i iskazati troškove u poduzeću te obavljati istraživanja i edukacije svih zaposlenika i stalno ih učiti da prate i rade u skladu s promjenama.²⁸

Poduzeće prelazi s uobičajenog načina poslovanja u ono društveno odgovorno u kojem će brinuti za zdravlje okoliša najčešće donosi ove odluke:

- Projektiranje poboljšanih objekata – u skladu s preporukama i smjernicama o zaštiti životne okoline i sigurnosti
- Dodatna poboljšanja – npr. prestanak korištenja opasnog otpadnog materijala, smanjenje korištenja opasnih kemikalija ili sirovina
- Povlačenje ih ponude određene proizvode – za koje se smatra da su štetni iako nisu zabranjeni
- Izbor društveno odgovornog dobavljača – izabrati osobu koja je zasnovana na spremnosti prihvaćanja ili očuvanja održive ekološke prakse
- Izbor repromaterijala ili ambalaže- izabrati one koje su najmanje štetne za okoliš, imajući na umu ciljeve u vezi da se više koriste obnovljivi izvori energije ili smanjiti otpad.²⁹

²⁷ Ibidem, str. 20

²⁸ Črnjar, M., Črnjar, K., (2009) Menadžment održiva razvoja, Rijeka, str. 205

²⁹ Kotler P., Lee N., (2011) Društveno odgovorno poslovanje – suvremena teorija i najbolja praksa, M.E.P d.o.o., Zagreb, str. 203

Društveno odgovorno poslovanje je koncept u okviru koga se kompanije prema svojim dionicima odnose etički i odgovorno, odnosno na društveno prihvatljiv način. Stoga se koncept DOP-a može se objasniti kroz četiri pojma, iako su sva povezana i ista:

1. ODRŽIVI RAZVOJ

Rast koji ide u korak s odgovornošću prema okolišu, gospodarstvu, društvu i okolišu u kojem djeluje. Za poduzetnike održivi razvoj znači prilagodbu poslovnih strategija i aktivnosti na način da zadovolji potrebe poduzeća danas uz istovremenu zaštitu ljudskih i prirodnih resursa u budućnosti.

Ovakav pristup proizlazi iz najpoznatije definicije održivog razvoja koja glasi: „Čovječanstvo je spremno provoditi razvoj na način da zadovolji današnje potrebe, a da pritom ne kompromitira sposobnost budućih generacija“.

2. ETIČNO POSLOVANJE

Uvažavanje i primjena svih etičkih načela i standarda u poslovanju. Etično poslovanje je poslovanje u skladu sa zakonom koje zahtijeva poštovanje prema zaposlenicima, klijentima, kupcima i konkurenciji

3. KORPORATIVNO GRAĐANSTVO

Koristi se za ponašanje u kojem poduzeće pokazuje odgovornost i pažnju široj društvenoj zajednici i okolini. Radi u korist svoje zajednice.

4. TROBILANČNI KONCEPT

Prema njemu se ukupno poslovanje mjeri kao doprinos organizacije ekonomskom napretku, ekološkoj kvaliteti i društvenom kapitalu. Sva tri segmenta djeluju povezano i pri donošenju odluke ne može se izostaviti niti jedna. Na taj način poduzeće pokazuje da ne teži samo ekonomskom napretku već ekološkom i društvenom.³⁰

³⁰ Vrdoljak-Raguž, I., Hazdovac, K. (2014). Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, Oeconomica Jadertina, dostupno na <http://hrcak.srce.hr/130001>, (pristupljeno: 30.07.2017.)

Prema ovom konceptu možemo zaključiti kako je društveno odgovorno poslovanje skup povezanih odgovornosti koje poduzeće ima prema okolišu, zajednici i etičnom poslovanju. Društveno odgovorno poduzeće svojim radom ne smije štetiti i utjecati na ostale sudionike oko sebe, stoga je poslovanje po ovom konceptu osnovan uvjet za postati društveno odgovoran poduzetnik.

Promjena životnog stila i poslovanja kao ekološki odgovornijeg donosi skuplji život i poslovanje. Stoga je još uvijek za svakog poduzetnika dvojba hoće li krenuti ovakvim putem. No sama pomisao da time podržavate zaštitu okoliša i održivi razvoj, sve više poduzetnika se odlučuje poslovati ovim načinom koji vam donosi:

- **uštede na troškovima**

Uštede na troškovima koje se ostvaruju prilikom vođenja efikasnijeg i efektivnijeg poslovanja dio su uočljive koristi koje vam pokazuju da ovakvim načinom poslovanja niste pogrešno odabrali. Ovakvim poslovanjem istodobno čuvamo okoliš i štedimo.

- **otpad kao izvor prihoda**

Otpad umjesto da bude trošak i višak, može postati nova poslovna prilika i novi izvor prihoda. Otpadni materijal može postati ulazna sirovina prilikom proizvodnje nekog vašeg novog proizvoda ili sirovina za industrijski proces dugog poduzeća.

- **konkurentna prednost**

Sva poduzeća koja posluju ovakvim načinom lakše se prilagođavaju zakonskim normama i ostvaruju brojne prednosti prilikom procjene utjecaja poduzeća na okoliš.

- **privlačenje novih klijenata i otvaranje novih tržišta**

Stvarate potpuno novi imidž i vaše poduzeće na dobrom je glasu. Privlači nove kupce, ekološki svjesne klijente koji podržavaju ekološki odgovorno poslovanje. Vaši proizvodi ili usluge prepoznatljivi su kao ekološki prihvatljivi što doprinosi vašem prometu. Lokalna zajednica vas podržava i pozitivno reagira na vaše aktivnosti. Stječete brojne suradnike i imate podršku većine. Vaš ugled se povećava pa imate šansu biti uzor drugim poduzećima.

▪ **zainteresiranost radnika**

Vaši su radnici vaša pokretačka snaga bez kojih ne biste uspjeli. Stoga je jako bitno da se osjećaju ugodno i prihvaćeno. Upoznajte ih s poslovanjem da postanu aktivni učesnici u procesu rasta vašeg poduzeća, jer ono što vama može promaknuti, vaši radnici mogu primijetiti i ukazati vam na mogućnost dodatne uštede.

▪ **ekološki dizajn proizvoda i usluga**

Kako budete poslovali ekološki i odgovorno počete ćete tragati za novijim, ekonomičnijim i ekološki odgovornim dizajnima, konceptima i materijalima. Time ćete biti u skladu sa zakonom i okolišem.

▪ **Prepoznatljivost, imidž**

Dobivanje certifikata otvara nove puteve i dobar je marketinški potez. O vama će se govoriti i bit ćete primjer drugima.³¹

Sudjelovanjem u društveno odgovornim aktivnostima poduzeće može ostvariti velike koristi ne samo za društvo, već i za cijelu organizaciju kao cjelinu. Poduzeće može prikupiti više sredstava za neku dobrotvornu svrhu, može se snažnije informirati javnost i podići svijest građana o problemima zajednice unutar koje žive. Uz koristi koje zajednica dobiva od povezivanja organizacije s društvenim ciljem i sama organizacija profitira jačanjem pozicije branda. Između ostalog posluje za dobrobit okoliša i nastoji ga što više očuvati.

Većina zdravstvenih stručnjaka nam obećava da ćemo bolje izgledati, bolje se osjećati, bolje raditi i dulje živjeti - pod uvjetom da se redovito bavimo tjelesnim aktivnostima. Ima mnogo onih koji kažu da sudjelovanje u korporativnim društvenim inicijativama može pružiti slične koristi. Zbog toga kažu da tvrtke koje ekološki posluje u stvari i dulje traju.³²

Društveno odgovorno poslovanje je primjer kako na najbolji i najefikasniji način poslovati, a da pritom ne ugrožavamo sebe i druge dionike. Stoga je vrlo bitno raditi na promociji, kako bi u svijetu i u Hrvatskoj porastao broj društveno odgovornih poduzetnika.

³¹ Ibidem, str. 19 – 20 (20.06.2017.)

³² Kotler P., Lee N.(2009) : Društveno odgovorno poslovanje, M.E.P. d.o.o.,Zagreb, str. 21 - 22

4.3. Ekološka pismenost u Hrvatskoj

Sve više poduzeća u svijetu, pa tako i u Republici Hrvatskoj, u svoje poslovanje uvodi društveno odgovorno poslovanje. Veliki broj tih poduzeća društveno odgovorno poslovanje ima samo deklarativno, ali ga ne primjenjuje u praksi. Hrvatske organizacije, ali i kupci/klijenti, pod društveno odgovornim poslovanjem vrlo često podrazumijevaju samo jedan segment - sponzorstva i donacije. Tako danas ima slučajeva da o društveno odgovornom poslovanju ne govorimo kao pozitivnoj praksi već se prvenstveno koristi u marketinške svrhe.

4.3.1. Pregled stanja u hrvatskim poduzećima

Prepoznatljivost DOP-a u Hrvatskoj započinje procesom europskih integracija 2001. godine potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Stanje u hrvatskim poduzećima i društvu podložno je globalnim utjecajima i trendovima, pa tako i konceptu društvene odgovornosti. Prakse DOP-a učestalije su i razvijenije u područjima kao što su kvaliteta i sigurnost radnog mjesta, zadovoljstvo potrošača, zaštita okoliša, ulaganje i partnerstvo u zajednici a manje učestale u područjima kao što su korporacijsko upravljanje, integriranje DOP-a u procjenu rizika i razvoj poslovne strategije, upravljanje dobavljačkim lancem i društveno odgovorno ulaganje. Poduzeća u Hrvatskoj imaju naznake DOP-a ali nemaju strategiju na kojoj bi bazirali takav način poslovanja. Često se fokusiraju na samo jedan segment društveno odgovornog poslovanja zaboravljajući kompleksnost i povezanost spomenutog koncepta. U Hrvatskoj je veliki problem nezaposlenost, zbog čega se je fokusirano samo na stvaranje radnih mjesta koja su u ovoj situaciji potrebna. Na taj se način zaboravlja društveno poslovanje i briga o zaposlenicima i okolišu pada u drugi plan. Društveno odgovorno poslovanje postalo je dio tržišnog natjecanja. To nam pokazuju današnje tvrtke kojima veći profit nije prioritet. U Hrvatskoj se društveno odgovorno poslovanje promovira posljednjih petnaestak godina. Tvrtke su shvatile da je za njihov imidž bitno da su društveno odgovorne, a da je to istodobno i najbolji način da se doprinosi društvu. Vodi ih briga o okolišu, jer većina tvrtki koje se vode društveno odgovornim poslovanjem u svojoj proizvodnji koriste tehnologiju i

resurse koje ne štete okolini već svojim radom šire svijest o pravilnoj proizvodnji i gospodarenju otpadom.³³

Veliki problem predstavlja nepostojanje pravnog okvira te relativno niska razina svijesti o društvenoj odgovornosti koja ograničava odgovarajuću primjenu DOP-a na svim razinama u poduzeću. Ulaskom u EU, nedostatak ovih pozitivnih praksi utjecat će na konkurentnost poduzeća (hrvatska udruga poslodavaca, 2011.).

Usvajanje DOP-a u Hrvatskoj relativno je spor proces te su poduzeća prisiljena razmišljati i poslovati odgovorno i održivo jer je to jedan od osnovnih preduvjeta razvoja i opstanka na tržištu. Potrebno je započeti provedbu sveobuhvatnih reformi koje će olakšati poslovanje i Hrvatsku privlačnijom za poslovanje domaćim i stranim poduzetnicima.³⁴

4.3.2. Mjerenje ekološke pismenosti kroz Indeks DOP-a

Dana 8. prosinca 2004. godine održana je prva Konferencija o društveno odgovornom poslovanju u Hrvatskoj na kojoj je sudjelovalo 150 predstavnika poduzeća, poslovnih udruženja, Vlade, stručnih organizacija, akademske zajednice, sindikata i nevladinih organizacija. Kako bi se povećalo razumijevanje o društveno odgovornom poslovanju, 15. studenog 2006. potpisan je sporazum o suradnji između Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj (HR PSOR) i Hrvatske gospodarske komore (HGK). Cilj sporazuma je da se istaknu hrvatska poduzeća koja razumiju i na pravi način implementiraju društveno odgovorno poslovanje.³⁵

Indeks DOP-a je metodologija za ocjenjivanje odgovornih praksi u poslovanju hrvatskih poduzeća. Nagrada Indeks DOP-a prvi put je dodijeljena 2008. godine, a temelji se na metodologiji koja hrvatskim poduzećima omogućuje objektivnu procjenu svojih društveno odgovornih praksi i usporedbu s praksama drugih.

³³ Hrvatska udruga poslodavaca, 2013; Društveno odgovorno poslovanje je uspješno poslovanje, dostupno na: <http://www.hup.hr/drustveno-odgovorno-poslovanje-je-uspjesno-poslovanje.aspx> (pristupljeno: 15.09.2017.)

³⁴ Lider.media, Najbolji projekti društvenog odgovornog poslovanja (2016.); Dostupno na: <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/ovo-su-najbolji-projekti-drustveno-odgovornog-poslovanja/> (pristupljeno: 23.06.2017.)

³⁵ HRPSOR, Povijesni razvoj projekta Indeks DOP-a, dostupno na: <http://www.hrpsor.hr/povijesni-razvoj-projekta-indeks-dop-a-2-536.html> (pristupljeno: 15.09.2017.)

Ocjenjuje se aktivnost u šest područja:

- usmjerenost poduzeća na ekonomsku održivost
- uključenost društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja u poslovnu strategiju
- odgovorne politike i prakse u radnoj okolini
- odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem
- DOP u tržišnim odnosima
- društveno odgovorni odnosi sa zajednicom.³⁶

Kriterij za sudjelovanje u indeksu DOP-a je poslovna uspješnost koju HGK propisuje za dodjelu Zlatne kune. Ona uključuje niz financijskih pokazatelja uspješnosti poslovanja uspješnosti poslovanja pomoću kojih se rangiraju poduzeća. Poduzeća se natječu u četiri kategorije: mala, srednja, velika i javna poduzeća.

Nagrade Indeksa DOP-a za 2015.godinu

Kategorija velikih poduzeća: Dm-drogerie markt d.o.o.

Kategorija srednjih poduzeća: Messer Croatia Plin d.o.o.

Kategorija malih poduzeća: Globtour Event d.o.o.

Kategorija javnih poduzeća: Odašiljači i veze d.o.o.

Područje odgovorne politike i prakse u radnoj okolini: Končar Energetski transformatori d.o.o.

Područje odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem: Valamar Riviera d.o.o.

Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom: CEMEX Hrvatska d.d.

Nagrada za najveći napredak: Ivančica d.d.³⁷

Nagrade indeksa DOP-a za 2016.godinu

Kategorija velikih poduzeća: Erricson Nikola Tesla d.d.

Kategorija srednjih poduzeća: Vivera d.o.o.

Kategorija malih poduzeća: DVOKUT-ECRO d.o.o.

Kategorija javnih poduzeća: Plovput d.o.o

Područje odgovorne politike i prakse u radnoj okolini: CEMEX Hrvatska d.d

³⁶HRPSOR, Indeks DOP-a; dostupno na: <http://hrpsor.hr/indeks-dop-a-2-452.html> (pristupljeno:10.09.2017)

³⁷ HRPSOR, Nagrade Indeks DOP-a za 2015.godinu, dostupno na: <http://www.hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-za-2015-2-553.html> (pristupljeno: 15.09.2017.)

Područje odgovorne politike i prakse upravljanja okolišem: Regeneracija d.o.o.

Društveno odgovorni odnosi sa zajednicom: Hrvatski Telekom d.d.

Nagrada na najveći napredak: AD Plastik d.d.

Nagrada za ljudska prava: Podravka d.d.³⁸

Svake godine povećava se broj prijavljenih poduzeća koja se natječu za nagradu Indeksa DOP-a. U navedenim primjerima za 2015. i 2016. godinu jedino tvrtka CEMEX Hrvatska d.d. dvaput dobiva nagradu i to u području društveno odgovorni odnosi sa zajednicom(2015.) i područje odgovorne politike i prakse u radnoj okolini(2016.).

Veće kompanije poput Dm-drogerie markt d.o.o., CEMEX Hrvatska d.d., Ericsson Nikola Tesla d.d., Končar Energetski transformatori d.o.o., Valamar Riviera d.o.o., Podravka d.d., koji su ujedno i jedni od dobitnika nagrada Indeks DOP-a, svakodnevno dokazuju da s ovakvim pristupom i načinom poslovanja grade i investiraju svoju budućnost. Njihov dobrovoljni angažman i opredijeljenost pomažu pri povećanju uspješnosti i dobiti.

³⁸ HRPSOR, Nagrade Indeksa DOP-a za 2016.godinu, dostupno na:
<http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-2016-2-651.html> (pristupljeno: 10.09.2017.)

5. ODABRANI PRIMJERI DOBRE PRAKSE

U naravi je svakoga poduzetnika da teži većem profitu. Ali neki se poduzetnici kod donošenja odluka ne vode samo tim kriterijem. Oni ujedno teže promjenama koje će očuvati okoliš i svijet učiniti boljim mjestom za življenje. U ovom poglavlju govorit će se o poduzećima Pliva d.d. i Terracycle te Gradu Pula koji posluju društveno odgovorno i trude se doprinosti okolišu i društvu.

5.1. Pliva d.d

5.1.1. Opća obilježja

Pliva je vodeća farmaceutska kompanija u Hrvatskoj i jedna od vodećih u jugoistočnoj Europi, zahvaljujući velikom broju stručnjaka, inovativnoj tehnologiji i kontinuiranom ulaganju u proizvodni sustav. Sa više od 95 godina uspješnog farmaceutskog poslovanja, PLIVA je danas članica Teva grupe, jedne od vodećih kompanija u svijetu. Poslovanje Plive Hrvatska vodi uprava čiji je predsjednik Mihael Furjan, a njegova je odgovornost poslovanje Plive u Hrvatskoj i Jugoistočnoj Europi. Osim što je jedna od vodećih kompanija u Hrvatskoj, Pliva je i jedan od izvoznika: više od 80% proizvoda izvozi se, a najveća tržišta su SAD, Rusija i zemlje EU. Svoje dosadašnje uspjehe i današnji status PLIVA u velikoj mjeri zahvaljuje vlastitom istraživanju i razvoju lijekova i aktivnih farmaceutskih supstancija, pa je i Zagreb jedan od vodećih centara za istraživanje i razvoj u Teva Grupi.

U svojoj više od 90 godina dugoj povijesti, Pliva je proizvela stotine kvalitetnih lijekova i dala veliki doprinos liječenju bolesnika u Hrvatskoj i cijelom svijetu.

Plivino poslovanje obuhvaća proizvodnju gotovih lijekova i aktivnih farmaceutskih supstancija, komercijalno poslovanje, odnosno marketinške i prodajne aktivnosti na hrvatskom tržištu i području jugoistočne Europe te istraživanje i razvoj generičkih lijekova. Proizvodna lokacija u Zagrebu specijalizirana je za proizvodnju suhih oralnih oblika lijekova, sterilnih proizvoda, krema i masti. U tijeku su projekti za povećanje postojećih kapaciteta kako bi se omogućila veća proizvodnja.³⁹

³⁹ Pliva Hrvatska, Podaci o kompaniji, 2017., dostupno na: <http://www.pliva.hr/pliva/podaci-o-kompaniji> (pristupljeno: 30.06.2017.)

Svoj dosadašnji uspjeh temelje na stalnom istraživanju i razvoju koje Pliva provodi već 70 godina. Jasno zacrtani procesi istraživanja i vođenja projekta, korištenje vrhunskih tehnologija i znanstvenih metoda, fokusiranost na uža područja ključ su uspjeha koji joj osiguravaju najviše svjetske standarde za globalno tržište.

Zahvaljujući odobrenjima američke Uprave za hranu i lijekove(FDA), britanske Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency(MHRA) te ostalih zahtjeva europske i hrvatske agencije, svrstana je među proizvođače koji ispunjavaju svjetske standarde kvalitete potrebne za globalno tržište.

Dogradnjom pogona na Savskom Marofu u lipnju 2014.godine koji uključuje sustave za zaštitu okoliša uz primjenu najboljih raspoloživih tehnologija, uređaje za pročišćavanje otpadnih voda i uređaje za termičku obradu procesnih plinova za postojeće i buduće stanje poduzeće je napravilo veliki korak za očuvanje okoliša. Uloženo je više od 100 milijuna kuna u svrhu zaštite okoliša.⁴⁰

⁴⁰ Ibidem

FINANCIJSKI REZULTAT ZA 2014. I 2015. GODINU

Tablica 1: Prikaz financijskog rezultata za 2014. i 2015. godinu

Indikator	2014.(mil. kn)	2015.(mil.kn)
Prihodi od prodaje proizvoda	3.348,5	3.506,3
Ukupni poslovni prihodi	3.656,2	3.848,9
Neto dobit	586,0	169,9

Izvor: RGFI javna objava, dostupno na <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjavaweb/jsp/prijavaKorisnika.jsp>

PLIVA HRVATSKA ostvarila je u 2014. godini ukupne poslovne prihode od 3.656,2 mil.kn., uz rast od 19.1% u odnosu na prošlogodišnje, dok je prodaja proizvoda iznosila 3.348,5 mil.kn uz povećanje od 23.7% u odnosu na godine prije(2013.g.).

Ostvarena je neto dobit u iznosu 586,051 mil.kuna

PLIVA HRVATSKA ostvarila je u 2015.godini ukupne poslovne prihode u iznosu od 3.848,9 mil. kuna, uz rast od 5.3% u odnosu na prošlogodišnje(2014.), dok je prodaja proizvoda iznosila 3.506,4 mil.kuna uz povećanje od 4.7% u odnosu na prošlogodišnju(2014.). Ostvarena je neto dobit u iznosu od 169,9 mil. kuna.⁴¹

⁴¹ RGFI fina, javna objava;, dostupno: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp> (pristupljeno: 06.09.2017.)

5.1.2. Društveno odgovorno poslovanje

Osim kvalitetom proizvoda, PLIVA ima status društveno odgovorne kompanije koju je stekla dugogodišnjom izgradnjom odnosa sa kupcima, zaposlenicima, poslovnim partnerima unutar zdravstvenog sustava, okolišu i cjelokupnom društvenom i gospodarskom okuženju.

PLIVA se pokazala kao kompanija koja je spremna pomoći, educirati i savjetovati projekte važne za hrvatsku i njene građane. Najveći dio sredstava ulaže u projekte vezane uz edukaciju, prevenciju, zaštitu i očuvanje zdravlja.

Kroz donacije i sponzorstva Pliva pruža potporu lokalnim zajednicama koje služe bolesnicima i njihovim negovateljima i podupire volonterski angažman svojih zaposlenika. Svake godine Pliva održava niz javnozdravstvenih akcija kojima izravno utječe na podizanje svijesti o važnosti zaštite zdravlja hrvatskih građana. Neke od akcija su *BIRAM ZDRAVLJE* o podizanju svijesti za muškarce o brizi za vlastito zdravlje i prevenciju bolesti, i *VOLIM HODANJE* u kojoj sudjeluje preko 1000 PLIVINIH zaposlenika. Svojim primjerom PLIVA potiče i usmjerava druge gospodarske subjekte da na isti način iskaže svoju pomoć prema onima kojima je pomoć neophodna. Također svake se godine organizira niz edukacija za liječnike, specijaliste, medicinske sestre, ljekarnike te sve skupine zdravstvenih djelatnika⁴²

Zaposlenici

Jedan od najvećih Plivinih aduta jesu upravo brojna radna snaga.

2013. godine broj zaposlenika iznosio je 1.931 zaposlenika, dok je krajem 2014. broj zaposlenika iznosio 1.997, što je povećanje za 3.4%.

2015. godine broj zaposlenih iznosio 2.118, što je povećanje za 6.1% u odnosu na prošlogodišnju(2014.).

Konkurentska snaga leži u kvalitetnim, obrazovanim i motiviranim zaposlenicima. Kod Plive je specifično što mlade stručnjake koji su upravo završili svoje formalno obrazovanje i koji još nemaju stečenu praksu, dodatno educira za pojedina radna mjesta te ulaže u njihovo znanje i razvoj. Sve svoje dosadašnje uspjehe postigli su

⁴² Pliva Hrvatska , Zajednica društvena odgovornost;, dostupno na: <http://www.pliva.hr/zajednica/drustvena-odgovornost> (pristupljeno: 30.06.2017.)

njihovi brojni stručnjaci koji inovativnom tehnologijom postižu velike rezultate. Plivini zaposlenici rade u dinamičnom i tehnološki naprednom okruženju uz motivirajuće uvjete rada i poticajan sustav zarada. Novozaposleni imaju priliku raditi sa izvrsnim mentorima i postati vrhunski stručnjaci. Pliva podržava učenje i razvoj na radnom mjestu i izvan njega, putem savjetovanja i mentorstva, multidisciplinarnih radnih skupina, seminara, kongresa, poslijediplomskih studija i specijalizacija, te jezičnih i kompjutorskih tečajeva.

Prošle godine (2016.) u lipnju, Plivi je po peti put uručeno priznanje Certificat Poslodavac Partner za izvrsnost u upravljanju ljudskim resursima. Time je dobila i eksternu potvrdu da ima visoke standarde i sustave za razvoj ljudskih resursa te dobre i transparentne metode privlačenja i zadržavanja zaposlenika.

Njihov moto je „čovjek nikada ne smije prestati raditi na sebi“ stoga Pliva podržava učenje i napredak na poslu i izvan posla.⁴³

Zaštita okoliša

Pliva je opredijeljena za održivi razvoj, a time i za očuvanje okoliša koji provodi kod razvoja novih tehnologija i proizvoda, izgradnje i rekonstrukcije postrojenja i objekta. Kontrola proizvodnih procesa i materijala koji se koriste odvija se u skladu sa suvremenim spoznajama i standardima iz područja zaštite okoliša. Poseban je naglasak stavljen na racionalno gospodarenje energijom, smanjenje emisija u vode i zrak te gospodarenje otpadom.

Ovakav pristup omogućio je stalno smanjivanje utjecaja na okoliš i konkurentnost na globalnoj razini. Svaka se investicija sagledava s aspekta mogućeg utjecaja na okoliš te tako redovito postižu usklađenost gospodarskih i okolišnih zahtjeva.

Pliva stalno brine o potrošnji vode i ispuštanju otpadnih voda. Veliki je potrošač vode pa je potrebna stalna briga o racionalnom gospodarenju vodom, koja svake godine unatoč velikim potrebama u proizvodnji poprima trend smanjenja. Sve emisije onečišćujućih tvari unutar su propisanih graničnih vrijednosti emisija. Od 2004.godine umjesto plinova koji oštećuju ozonski omotač koristi druge potisne plinove.

⁴³Pliva Hrvatska, info kutak, Pliva najbolji poslodavac partner ,2016.;; Dostupno na: <http://www.pliva.hr/press-kutak/novosti/clanak/1173/PLIVA-najbolji-Poslodavac-Partner.html> (pristupljeno:28.06.2017.)

Otpad se rješava na mjestu nastanka te se time smanjuje količina neopasnog otpada što je rezultat bolje pripreme, selekcije i nadzora otpada. Važno je spomenuti da se sav opasni otpad zbrinjava. Kontinuirano se educiraju zaposlenici u svim organizacijskim zajednicama te se obavljaju nadzori nad skupljačima i obrađivačima otpada.

Pliva redovito surađuje s nadležnim gradskim i županijskim tijelima te pokreće akcije zbrinjavanja starih lijekova kojima je istekao rok valjanosti. Sve akcije uspješno završe te se uspije prikupiti nekoliko tisuća starih lijekova. Akcija se provodi u suradnji s tvrtkom CIAK koja je ovlaštena za zbrinjavanje opasnog otpada. Kako bi se očuvao okoliš ovakav otpad ne bi trebalo bacati u komunalni otpad i miješati s drugim otpadom. Osim starih lijekova Pliva odvojeno prikuplja stare baterije, toneri i papir.

5.2. Terracycle

Zanimljiva priča o Tom Szaky-u, studentu iz SAD-a kojega je još od malih nogu zanimala briga o okolišu te je u budućnosti želio postati ekološki pismen i svijestan kako je briga o okolišu na prvom mjestu. Nije volio rasipništvo te mu se želja da on sam jednog dana širi svijest o pravilnom odlaganju i ostvarila. Stalno ga je mučilo zašto se otpad ne bi mogao bolje upotrebljavati i pravilno odlagati. Stoga je osnovao tvrtku Terracycle i postao globalni lider u recikliranju otpada koji se teško reciklira.⁴⁴

5.2.1. Opća obilježja

Tom Szaky rođen je 1982. godine. Tvrtku je osnovao 2001. godine sa sjedištem u New Jersey, SAD koja danas reciklira milijarde komada otpada. Surađuje s partnerima u brojnim zemljama i pokazuje da nije svaki otpad jednak. Započeo je svoju tvrtku s nadom da će stvoriti nešto drugačije i proširiti svijest građanima Amerike, a ona je prerasla u globalni pothvat od više milijuna dolara. Terracycle u svijetu ima 120 velikih poduzeća kao partnere, surađuje s velikim brojem stanovništva, kao i s velikim tvrtkama, proizvođačima, trgovcima, općinama u 20 različitih zemalja. 2014. godine poduzeće Terracycle ostvarilo je 18,7 milijuna dolara prihoda. Uzevši u obzir da je Terracycle profitno poduzeće koje svake godine ostvaruje sve veći rast, njegovo se usredotočenje na činjenje dobro vidi ne samo u milijunima dolara već i u učincima koji su imali na djelovanje potrošača i korporacija u vezi s otpadom i njegovim utjecajem na okoliš. Terracycle provodi programe recikliranja na više od 350.000 lokacija diljem svijeta.⁴⁵

Terracycle proizvodi proizvode od recikliranog otpada. Neki od proizvoda koje tvrtka nudi su torbe za vreće, naprtnjače i zmajevi izrađene od omotnica za snack, olovke izrađene od novina, okviri za slike od lanaca za bicikala i pločica. Izumili su rješenje recikliranja za sve vrste otpada. Od žvakaće gume pa sve do plastičnih rukavica. Osim gnojiva, Terracycle skuplja otpatke i pretvara ih u korisne proizvode. Tako

⁴⁴ Hall,A., Ellman,E.,;CEO Terracycle, Toma Szaky makes garbage the hero, greenbiz(2016.)
Dostupno na: <https://www.greenbiz.com/article/terracycle-ceo-tom-szaky-makes-garbage-hero>
(pristupljeno: 08.09.2017.)

⁴⁵ Bhasin.K.; The incredible story of how terracycle become a garbage mogul; Business insider(2011.) dostupno na: <http://www.businessinsider.com/exclusive-tom-szaky-terracycle-interview-2011-8>
(pristupljeno:05.07.2017.)

danas Terracycle u trgovinama njemačke drogerije DM prikuplja razne doze od sprejeva od kojih nakon recikliranja nastaje bicikli. Recikliranje financiraju poduzeća koja žele popraviti svoju bilancu zaštite okoliša i učiniti nešto bolje, korisnije za svijet i okoliš. Stoga na ovaj način više od 28 milijuna ljudi diljem svijeta skuplja otpad i besplatno ga dostavlja u Tvrtku Terracycle.⁴⁶

„Znate li zapravo da se 95% otpada koji se u Njemačkoj skuplja u žutim kontejnerima (ambalaža od plastike, stiropora ili metala) spaljuje? To je jeftinije nego recikliranje“, rekao je Szaky. Ova činjenica potaknula ga je i dala mu ideju već da započne s prikupljanjem različitog vrsta otpada. Do danas, preko 63 milijuna ljudi u 20 zemalja pomoglo je prikupljanju i recikliranju dovoljno otpada kako bi prikupili više od 15 milijuna dolara za dobrotvorne organizacije diljem svijeta.⁴⁷

5.2.2. Zaposlenici

S osam ureda širom svijeta i od oko 125 zaposlenika, očekuje se da budu u isto vrijeme i profesionalni i stručni. U Terracyclu vrijedi da se najbolje rade kada su zaposlenici opušteni pa se na taj način potiče društvena atmosfera u kojoj svi mogu uživati. Prostoru u kojima rade imaju šarene zidove, umjetnički orijentirani namještaj, sve što bi omogućilo opušteniji rad. Povremeno uživanje u golf terenima, crtanje grafita, radeći umjetnička djela i ukrasa svakodnevno pomaže u poticanju kreativnog razmišljanja. Tom smatra da je najbolje okružiti se ljudima koji imaju sličnu energiju i strast. Ljudi koji se bave pozitivnim mišljenjem i optimizmom bit će najuspješniji.

Szaky je društveno odgovorni poduzetnik. Djeluje poduzetnički i istovremeno dovodi do društvenih promjena. U ovom slučaju do zaštite resursa. Vodi brigu da se svaki otpad pametno iskoristi, da se adekvatno odlaže kako bi se recikliranjem mogao ponovno koristiti u neke druge svrhe.

⁴⁶ Terracycle 2017., dostupno na: http://www.terracycle.com/en-US/about-terracycle?utm_campaign=admittance&utm_medium=menu&utm_source=www.terracycle.com
(Pristupljeno: 07.09.2017.)

⁴⁷ Ibidem

5.3. Grad Pula

Grad Pula je prepoznao i prihvatio vrijednosti društveno odgovornog poslovanja te ih već godinama ugrađuje u svoje poslovanje. Od 2009.godine do danas postignuti su brojni rezultati što dokazuju brojne nagrade, priznanja i certifikati.

U nastavku objasniti ćemo tri norme koje je Grad Pula uveo u svoje poslovanje i time postao prepoznatljiv i među prvima diljem svijeta.

5.3.1. Integrirani sustav upravljanja

ISO 9001 – upravljanje kvalitetom

Ovaj sustav uveden je 2009.godine. Pridonio je unapređenju sustava poslovanja kroz sljedeće prednosti:

- bolje upravljanje funkcijama poslovanja i procesnim funkcijama
- racionalnije gospodarenje resursima
- smanjenje neizvjesnosti, stresa, preklapanja zadataka i mjerodavnosti
- povećanje efikasnosti rada, poboljšavanje motiviranosti zaposlenika i odnosa među ljudima
- podizanje zadovoljstva korisnika usluga
- smanjenje troškova poslovanja.⁴⁸

ISO 27001 – sustav upravljanja informacijskom sigurnošću

ISO 27001 je specifikacija za sustav upravljanja informacijskom sigurnošću, te predstavlja okvir politike i postupaka koji uključuje sve pravne, fizičke i tehničke kontrole koji su uključeni u procese upravljanja informacijskim rizicima. Zbog velike količine elektroničkih podataka, uveden je 2014. godine i usredotočen je na zaštitu povjerljivosti, cjelovitosti i raspoloživosti podataka, a to se postiže prepoznavanjem potencijalnih problema s podacima koji se mogu dogoditi te definiranjem što treba poduzeti da se takvi problemi spriječe.

⁴⁸ Grad Pula, 2017., Priručnik kvalitete grada Pule; dostupno na: <http://www.pula.hr/hr/rad-gradske-uprave/integrirani-sustav-upravljanja/certifikat-iso-90012008/> (pristupljeno: 06.06.2017.)

3 prednosti koje Grad Pula postiže primjenom ovog standarda informacijske sigurnosti:

- zadovoljavanje pravnih zahtjeva
- niži troškovi
- bolja organizacija

Ovim sustavom osigurava se zaštita u smislu upada u informacijske sustave, gubitak povjerljivih informacija, virusni napadi čime se jamči najviša razina sigurnosti.⁴⁹

Certifikat IQ Net SR-10

Gradska uprava grada Pule u jesen 2014. dobila je certifikat za sustav upravljanja društveno odgovornim poslovanjem prema normi IQNet SR-10, koji sadržajno odgovara standardu ISO 26000. Do ovog trenutka su samo 64 tvrtke u svijetu uspjele ostvariti ovakav pothvat - od čega niti jedna lokalna uprava niti državna institucija. Ovim certifikatom, Pula dokazuje kako je organizirana i usmjerena k održivom razvoju i kako ljudima u svijetu želi pružati više od prosjeka, samoinicijativno, svojim sredstvima, planski i sustavno.

Dobivenim certifikatom službeno je postao prvi u svijetu koji je u svoje poslovanje ugradio vrijednosti društvene odgovornosti u sve tri njegove dimenzije: gospodarskoj, društvenoj i okolišnoj. Usvojena je politika upravljanja sustavom DOP grada Pule, donesen etički kodeks, identificirani su i ocijenjeni dionici i njihova očekivanja.⁵⁰

Zanimljivo je da je grad Pula, iako to nije bilo obavezno, izrađen i nefinancijski godišnji izvještaj o radu sukladno smjernicama G4 - Global Reporting Initiative, što omogućuje praćenje i ocjenu napretka u DOP - u. U sklopu samog projekta grad Pula je postao članom svjetske mreže odgovornih subjekata - UN Global Compact.⁵¹

⁴⁹ Grad Pula(2017.),Certifikat ISO 27001:2005; rad gradske uprave, dostupno na:<http://www.pula.hr/hr/rad-gradske-uprave/integrirani-sustav-upravljanja/certifikat-iso-270012005/> (pristupljeno: 09.09.2017.)

⁵⁰Pula prvi grad u svijetu certificiran prema načelima društveno odgovornog poslovanja; UČINKOVIT MENADŽER 2015.; <http://www.manager.hr/naslovnica/item/drustveno-odgovorno-poslovanje-pula-prvi-grad-u-svijetu-certificiran-prema-> (pristupljeno: 09.09.2017.)

⁵¹DOP.HR, Pula kao svijetli primjer dobre prakse,2015.; <http://www.dop.hr/?p=1403> (pristupljeno:09.09.2017.)

Prema svojoj viziji, grad Pula želi biti sve poželjnijim mjestom za život i rad ljudi - i sve su to koraci koji ka tome vode. U gradskoj su upravi svjesni kako je biti društveno odgovoran putovanje, a ne odredište.⁵²

Baskijska deklaracija

Grad Pula je pristupio Baskijskoj deklaraciji o održivim i otpornim gradovima, usvojenoj na 8. Europskoj konferenciji i održivim gradovima koja se održavala od 27. do 29. travnja 2016.godine u Bilbau. Potpisivanjem Baskijske deklaracije grad Pula je prihvatio nove puteve za europske lokalne zajednice u stvaranju produktivnih, održivih i otpornih gradova za ugodnu i uključivu Europu.⁵³

5.3.2. Intervju s ključnim internim dionicima

U nastavku slijedi intervju s pomoćnicom pročelnika Grada Pule Lovorkom Hajdić – Golja i Igorom Fabrisom, obavljen 07.09.2017. godine. Cilj intervjuja je dodatno se upoznati s radom Grada Pule, saznati koje sve mogućnosti daje sadašnjim i budućim poduzetnicima, te koji su im planovi za budućnost. Grad Pula gradi jedan dobar i održiv odnos sa građanima i poduzetnicima te je zbog toga postao prepoznatljiv diljem svijeta.

1. Kako su poduzetnici grada Pule prihvatili norme IQNet SR-10, ISO 9001 i ISO 27001 i koje koristi su im donijele?

Svaki moderan grad danas mora biti itekako svjestan svog utjecaja na cjelokupno društvo te odgovornim upravljanjem mora stvoriti pozitivno poslovno okruženje i u pravo to nastojimo svakodnevno činiti u Puli. Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem poslovni subjekt, u ovom slučaju Grad Pula, odlučuje na dobrovoljnoj osnovi doprinositi boljem društvu i čistijem okolišu u interakciji s ostalim dionicima. Ovom politikom omogućen je održivi razvoj Grada na načelima odgovornosti, transparentnosti, etičkog ponašanja, poštivanja potreba svih interesnih skupina, poštivanja pravne države i međunarodnih normi ponašanja te poštivanja

⁵² Ibidem

⁵³ Odluka o pristupanju Baskijske deklaracije o održivim i otpornim gradovima, "Službene novine" Grada Pule br.7/09,16/09,12/11 i 1/13 (2016.g), dostupno na: http://www.pula.hr/site_media/media/typo3/uploads/media/Odluka_o_pristupanju_Baskijske_deklaracije_o_odrzi.pdf (pristupljeno:10.09.2017.)

ljudskih prava kao i poduzetništva, kao vrlo bitnog dionika i pokretača gospodarskog razvoja.

Koristi i prednosti koje norme donose poduzetnicima mogu se objediniti u nekoliko ključnih kategorija. Uz primjenu normi u svom poslovanju poduzetnici mogu bolje upravljati funkcijama poslovanja i procesima, zatim racionalnije gospodariti resursima, smanjiti preklapanje zadataka i troškova poslovanja, povećati efikasnosti rada, povećati motiviranost zaposlenika i odnos među ljudima te finalno podignuti zadovoljstvo korisnika usluga.

2. Koliko su poduzetnici upoznati s normama i koliko ih koriste u svom poslovanju?

Grad, kao društveno odgovorna javna uprava, kroz razne vidove otvorene komunikacije kao što su dokumenti koji su transparentno iskazani na web stranicama, kroz tribine te kroz razne medijske istupe, sustavno upoznaje poduzetnike s normama čiji je nositelj. Nastojimo na jedan promptan način izvijestiti poduzetnike o novinama koje norme donose, kao i o ostalim benefitima koji poduzetnicima mogu olakšati i pojednostaviti poslovanje. Svi mi imamo jedan te isti cilj, a to je zajedno raditi u korist dobrobiti gospodarskog razvoja Pule. S aspekta Grada, kao javne uprave te trgovačkih društava i javnih ustanova koji su u potpunom ili većinskom vlasništvu Grada možemo kazati kako su prihvatili i prepoznali vrijednosti društveno odgovornog poslovanja te da posluju sukladno normama IQNet SR-10, ISO 9001 i ISO 27001. Stoga vjerujemo da su i ostali poduzetnici prepoznali dobrobiti koje norme donose i uključili ih u svoje poslovanje

3. Na koje sve načine pomažete poduzetnicima u poslovanju?

Činjenica da je Pula danas prvi grad u Hrvatskoj po broju poduzetnika, i prvi grad kada je riječ o davanjima za poduzetnike, nije slučajna, već je to rezultat kontinuiranog, dugogodišnjeg ulaganja grada u razvoj poduzetništva. Kao Grad, činimo apsolutno sve kako bismo stvorili pozitivnu i poticajnu poduzetničku klimu, a s druge strane našim poduzetnicima olakšali poslovanje. Pozitivne učinke mjera stimulacije poduzetništva potvrdila je i poslovna analiza FINA-e prema kojoj je Pula prvi grad u Hrvatskoj po broju poduzetnika, čak ispred Zagreba (67 na 1.000 radno sposobnih stanovnika). Prema rezultatima FINA-e, Pula broji 2.600 poduzetnika koji zapošljavaju preko 13 tisuća osoba. Isto tako, sukladno analizi FINA –e, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenih kod poduzetnika u Puli iznosila je 5.081,00 kuna i

iznad je hrvatskog prosjeka. Grad Pula provodi brojne poticajne mjere te je osigurao olakšice za razvoj gospodarskog i poduzetničkog sektora, poput manjih komunalnih doprinosa i subvencioniranja kamata za odobrene kredite.

4. Kroz koje mjere potičete poduzetničku klimu između poduzetnicima (kredit, bespovratna sredstva, subvencije) i koje pogodnosti nudite obrtnicima, poduzetnicima i svima koji to žele postati?

Kao Grad činimo apsolutno sve što je u okviru naših mogućnosti kako bismo pomogli i olakšali poslovanje naših poduzetnika. Kako bi se poduzetnici brže i lakše razvili, Grad Pula nudi potpore za novoosnovane tvrtke, poput poticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje. Sufinanciramo i nabavku nove opreme i uvođenje inovacija u proizvodnju, ulaganje u standarde kvalitete, kao i potpore za pripremu kandidiranja EU projekata i nastupa na međunarodnim sajmovima. Financiramo i organizaciju manifestacija seminarsko-edukativnog tipa, sufinanciramo razne sajmove na kojima se poduzetnici imaju priliku istaknuti, a dajemo i potpore iz programa podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju. Pored toga tu je i naša Istarska razvojna agencija koja pomaže poduzetnicima putem poduzetničkog inkubatora kroz koji je dosad prošlo već 50-ak start-up poduzeća, povoljnih poduzetničkih kredita, EU projekata i slično pa je tako samo u proteklom periodu za naše poduzetnike kroz razne programe, mjere i EU projekte Grada Pule i Istarske razvojne agencije plasirano preko 528 milijuna kuna. Kako bi se poduzetnici brže i lakše razvili Grad Pula im nudi potpore za novoosnovane tvrtke, a posebno se potiču zapošljavanje i samozapošljavanje. Uz navedeno, tu su i mjere koje su poduzetnicima na raspolaganju putem IDA-e u obliku poduzetničkih kredita za malo i srednje poduzetništvo. Za korisnike iz privatnog i javnog sektora Grad Pula u suradnji s IDA-om nudi promociju i edukaciju kao i poduzetnički tehnološki inkubator kroz koji je do sada prošlo više od 45 start-up poduzeća.

Moram svakako istaknuti činjenicu da je urbano područje Pule u sklopu mehanizma integriranih teritorijalnih jedinica, poznatijeg kao ITU mehanizma putem Europske unije osiguralo bespovratnih 229 milijuna kuna koji će dodatno utjecati na društvenu, socijalnu i kulturnu dimenziju cijelog našeg područja. Jedan od deset strateških projekata za koje smo osigurali bespovratno financiranje je i „Co-Working Pula“ s ciljem povećanja podrške pokretanju razvoja poduzetničkog poslovanja.

5. Koliki je broj poduzetnika ekološki osviješteno i brine o očuvanju okoliša?

Tu informaciju ne znamo, mi se samo nadamo da brinu. Da li je netko ekološki osviješten to mora sam odlučiti i da li će to isto i provoditi .

6. Da li je kada je riječ o poduzetništvu Pula društveno odgovoran grad?

Pula je danas među najpoželjnijim gradovima za život i poslovanje u Hrvatskoj. Ugledni časopis Forbes uvrstio je Pulu među deset najboljih gradova u Hrvatskoj za život i poslovanje, a 2016.godine Pula je proglašena jednom od 100 najodrživijih destinacija svijeta, čime je dobila prestižni certifikat Quality Destinations. Priznanje je dodijeljeno u Ljubljani u sklopu konferencije Global Green Destination Day. Pula je tako kao prvi grad u svijetu certificirala svoju orijentaciju prema društvenoj odgovornosti i održivom razvoju te kroz usredotočenost i transparentnost u poslovanju i odnosu s građanima postala prepoznatljiva kako na nacionalnom nivou tako i u širim regionalnim okvirima. Sve navedeno, uz povećanu poduzetničku aktivnost kojoj svjedočimo, najbolji su pokazatelji da smo na dobrom putu koji dugoročno svim našim stanovnicima donosi još bolju kvalitetu života u Puli.

Grad Pula želi postati sve poželjnije mjesto za život i rad ljudi. Ovakvim pristupom i načinom rada, potporama i mogućnostima koje grad pruža svojim poduzetnicima i građanima, sasvim je sigurno da će se spretno suočiti s brojnim nadolazećim izazovima.

6. ZAKLJUČAK

Problemi današnjice na mnoge nas načine potiču da promijenimo svoje ponašanje i pogled na svijet. Promjene u okolini se sve brže događaju i svakim danom su sve ekstremnije. Društvene transformacije koje su neizbježne zbog načina života koji vodimo lakše se podnose uz manje otpora ukoliko razumijemo zbog čega se zbivaju. Upravo se na tome i temelji ovaj rad. O velikoj potrebi za znanjem, edukacijom, ujedinjavanju ljudi u jednu veliku zajednicu koja će zajedničkim snagama stvoriti jedan bolji svijet za nas i za buduće generacije. No još uvijek postoje brojne predrasude o održivosti i ekološkom poslovanju da je održivost teška, financijski vrlo zahtjevna i zbunjujuća. Velike proizvođače i onečišćivače prirode treba osvjetiti da uvedu promjene i okrenu se društveno odgovornom poslovanju koje će poduzetniku donijeti brojne uštede i zarade već mu i otvoriti mnoga druga vrata za napredak i poboljšanje. Međutim veliki broj hrvatskih poduzetnika još uvijek nije dovoljno upoznato i zainteresirano da u svom poslovanju primjeni ekološke standarde koji pridonose očuvanju okoliša, a s druge strane poduzetniku donose profitabilnost i konkurentnost. Stoga je vrlo bitno razvijati ekološku svijest među stanovništvom kako bi se što više ljudi u budućnosti posvetili brizi za okoliš.

U ovom radu naveden je primjer Pilva Hrvatska koja se u svakom segmentu svog poslovanja i proizvodnje drži ekoloških standarda i uz to neprestano uči i razvija svoje zaposlenike da i oni to čine. Primjer tvrtke Terracycle iz SAD-a nas može potaknuti kako jedna obična ideja o zbrinjavanju otpada može dovesti do velikog pothvata. Danas njegovo poduzeće surađuje s brojnim tvrtkama svijeta i postiže velike rezultate u gospodarenju otpadom. Potrebno je educirati ne samo mlade poduzetnike, već i obične ljude, djecu koji će možda jednog dana kada odrastu upravo htjeti postati vlasnici jedne društveno odgovorne tvrtke i primjenjivati ono što su naučili. Grad Pula upravo to i radi. Gradi svijest o održivoj i ekološki čistoj budućnosti i posluje po principu društveno odgovornog grada, na što možemo biti ponosni. Tome svjedoče brojne nagrade, certifikati i priznanja koje Grad Pula ostvaruje u sklopu društveno odgovornog poslovanja.

Brojni pozitivni primjeri ekološke pismenosti pojedinca i društveno odgovornog poslovanja poduzeća, institucija i drugih koji su prikazani i tijekom rada, daju nadu kako se idu u dobrom i uzlaznom smjeru. Potrebno je djelovati u smislu građenja „održive budućnosti“ u kojoj će biti moguće živjeti, jer jedino tako će svijet sutrašnjice biti drugačiji od ovakvog kakvog poznajemo danas.

LITERATURA

Popis knjiga :

1. Črnjar, M., Črnjar, K.: Menadžment održivoga razvoja, Glosa, Rijeka 2009.
2. Glavač, V.: Uvod u globalnu ekologiju, hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2001.
3. Jalšenjak, B., Krkač, K.: Poslovna etika, korporacijska društvena odgovornost i održivost - II. prepravljeno i prošireno izdanje, MATE d.o.o. Zagreb, 2016.
4. Kotler, P., Lee, N.: Društveno odgovorno poslovanje - suvremena teorija i najbolja praksa, M.E.P. d.o.o. Zagreb, 2011.
5. Todorović, S., M.: Ekološko i profitabilno poslovanje malih poduzetnika, Osijek, 2012.
6. Udovičić, B.: Čovjek i okoliš, Kigen d.o.o., Zagreb, 2009.

Popis internet stranica:

1. AZZO(2014.): Klimatske promjene, agencija za zaštitu okoliša, dostupno na: <http://www.azo.hr/Klima> (pristupljeno: 30.05.2017)
1. Bhasin, K.; The incredible story of how Terracycle became a garbage mogul; business insider(2011.), dostupno na: <http://www.businessinsider.com/exclusive-tom-szaky-terracycle-interview-2011-8> (pristupljeno: 05.07.2017.)
2. Cifrić, I.; Ekološka pismenost između kulturne tradicije i ekološke svakodnevice, Socijalna ekologija, Zagreb(1996)
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/> (pristupljeno: 07.09.2017.)
3. EC(2017.); klimatska politika, Posljedice klimatske politike, dostupno na: https://ec.europa.eu/clima/change/consequences_hr (pristupljeno: 22.05.2017.)
4. Grad Pula(2017.): Certifikat ISO 27001:2005; službena internetska stranica, Pula.hr, dostupno na: <http://www.pula.hr/hr/rad-gradske-uprave/integrirani-sustav-upravljanja/certifikat-iso-270012005/> (pristupljeno: 09.09.2017.)

5. Grad Pula(2017.): Priručnik kvalitete grada Pule,dostupno na:
<http://www.pula.hr/hr/rad-gradske-uprave/integrirani-sustav-upravljanja/certifikat-iso-90012008/> (pristupljeno:06.06.20147.)
6. Hall,A.,Ellman,E.;Tom Szaky makes garbage the hero, greenbiz (2016.),
dostupno na: <https://www.greenbiz.com/article/terracycle-ceo-tom-szaky-makes-garbage-hero> (pristupljeno:08.09.2017.)
7. HRPSOR;Indeks DOP-a,dostupno na: <http://hrpsor.hr/indeks-dop-a-2-452.html>
(pristupljeno: 10.09.2017)
8. HRPSOR;Povjesni razvoj projekta Indeks DOP-a, dostupno na:
<http://www.hrpsor.hr/povijesni-razvoj-projekta-indeks-dop-a-2-536.html>
(pristupljeno. 15.09.2017.)
9. HRPSOR, Nagrade Indeks DOP-a 2015. godine, dostupno na:
<http://www.hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-za-2015-2-553.html> (15.09.2017.)
- 10.HRPSOR,Nagrade Indeks DOP-a 2016. Godine, dostupno na:
<http://hrpsor.hr/nagrade-indeks-dop-a-2016-2-651.html>
(pristupljeno:10.09.2017.)
- 11.Hrvatska udruga poslodavaca(2013.), Društveno odgovorno poslovanje je
uspješno poslovanje, dostupno na: <http://www.hup.hr/drustveno-odgovorno-poslovanje-je-uspjesno-poslovanje.aspx> (pristupljeno: 15.09.2017.)
- 12.Jukić R. (2011): Ekološko pitanje kao odgojno-obrazovna potreba;
soc.ekol.Zagreb, Vol.20; dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/111893>
(pristupljeno: 06.09.2017.)
- 13.Lidermedia, Najbolji projekti društveno odgovornog poslovanja(2016.)
Dostupno na: <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/ovo-su-najbolji-projekti-drustveno-odgovornog-poslovanja/> (pristupljeno:23.06.2017.)
- 14.Marjanović,D.(2016.);Klimatske promjene i ekonomija: Ključna pitanja našeg
doba,dostupno na: <http://www.advance.hr/vijesti/klimatske-promjene-i-ekonomija-kljucna-pitanja-naseg-doba/> (pristupljeno:18.05.2017.)
- 15.Mindum,K(2017.);;Ekološka osviještenost, Zagreb, dostupno na:
www.rsrh.hr/pdf/razvojplus/okruglistolovi/ekoloskaosvijestenost.pdf
(pristupljeno: 06.06.2017.)
- 16.Odluka o pristupanju Baskijske deklaracije o održivim i otpornim gradovima,
„Službene novine“Grada Pule br. 7/09,16/09,12/11 i 1/13 (2016.), dostupno

- na:http://www.pula.hr/site_media/media/typo3/uploads/media/Odluka_o_pristupanju_Baskijske_deklaracije_o_odrzi.pdf (pristupljeno: 07.09.2017.)
17. Pliva d.d., Podaci o kompaniji, dostupno na;
<http://www.pliva.hr/pliva/podaci-o-kompaniji> (pristupljeno:30.06.20147.)
18. Pula kao svijetli primjer dobre prakse, DOP.hr(2015.), dostupno na:
<http://www.dop.hr/?p=1403> (pristupljeno:09.09.2017.)
19. Šimleša,D(2016.): „Eko-pismenost, obrazovanje za održivi skup“; Dostupno na:www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/ekopismenost_D_Simlesa_sazetak (pristupljeno: 01.06.2017.)
20. Terracycle(2017.), dostupno na: <http://www.terracycle.com/en-US/> (pristupljeno 07.09.2017.)
21. Vrdoljak-Raguž,I., Hazdovac,K.: Društveno odgovorno poslovanje i hrvatska gospodarska praksa, Oeconomica Jadertina,2014., dostupno na:
<http://hrcak.srce.hr/130001> (pristupljeno:30.07.2017.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz financijskog rezultata za 2014. i 2015. godinu

SAŽETAK

Ekološka pismenost danas poprima sve veću važnost. Sve više ljudi, ali i poduzetnika nastoji ju učiti i primjenjivati kako u svakodnevnom životu tako i u poslovnom svijetu. Vrlo je važno osvijestiti se i učiti živjeti u skladu s prirodom kako bi se očuvali resursi i sačuvala bogatstva planeta Zemlje. Potrebna je edukacija kako bi se ga na odgovarajući način odlagalo i smanjilo zagađivanje. Društveno odgovorno poslovanje je temelj koji vodi k tome. Bitno je djelovati u smislu dugotrajne održivosti, kako se poslovanjem i proizvodnjom u budućnosti ne bi ugrozilo okoliš. Na primjeru Plive d.d. i Terracycle spomenuto je kako poduzetnici ostvaruju profit i usporedno s time ostvaruju brojne uštede u proizvodnji vodeći se brigom za ekologiju. Hrvatska je na dobrom putu, a tome svjedoče brojne tvrtke i Grad Pula koji svake godine ostvaruju brojne nagrade i priznanja. Ključ uspjeha leži u ekološkoj pismenosti i potrebno ju je što više osvijestiti među ljudima, sadašnjim i budućim poduzetnicima kako kasnije ne bi bilo prekasno.

Ključne riječi: ekologija, održivost, edukacija, odgoj/obrazovanje, cijeloživotno učenje, ekološka pismenost, ekološka svijest, društveno odgovorno poslovanje

SUMMARY

Ecological literacy is gaining an increasing importance today. More and more people, as well as entrepreneurs, strive and apply it both in everyday life and in the business life. It is very important to be alert and learn to live in harmony with nature to preserve the resources of planet Earth. It is necessary an education to properly dispose and reduce contamination. Socially responsible business is the foundation that leads to this. Socially responsible business is the foundation that leads to this. It is important to act in the sense of long-term sustainability, as business and production in the future will not endanger the environment. On the example of Pliva d.d. and Terracycle it is mentioned how entrepreneurs make profit and a lot of savings in production by taking care of ecology. Croatia is on the right track, and this is evidenced by a lot of companies and town Pula that each year earn awards and recognitions. The key to success lies in ecological literacy, and it is necessary to make it more aware between people, current and future entrepreneurs, so later would not be too late.

Key words: ecology, sustainability, education, lifelong learning, ecological awareness, ecological literacy, corporate social responsibility